

ACC. N:R M. 14242:1-5

lantbr., född 1899, Kalosvik

Landskap: Småland

Upptecknare: Karl Andersson, Kalosvik

Härad: Kinnared

Berättare: olika berättare och egna minnen

Socken: Kalosvik

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: 1954

Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Husbondfolk och tjänstefolk. s. 1-5.

Lu 7 105

ACC. N:R M. 14242:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Burf 105
1.

Gårdarna räknades förr i mantal så ven
än men har ej den betydelse som förr då
skatten gick ut efter mantal
 $\frac{1}{4}$ mantal kallades ett $\frac{1}{4}$ hemman, där var
omkring 10-14 tunnland odlad jord på en
sådan gård brukade vara i höst ett par mind-
re oxar och 4-5 kor jämte smådjur, på
en sådan gård brukade bonden själa
gårdens jämte husren, och en drängpojke
eller sommerspiga. En sådan bonde var
med i allt arbete själa utan mjölkning
och potatisplantering, som räknades
för barn och kvinnuarbete. Den som
hade ett helst hemman kan hade två
håstar och ett par stora oxar, kan hade
helårdräng och helårspiga jämte en
liken sommarsdräng. Han själva arbetade
ej så mycket utan bara specialarbetet

han deltog ej i nämnda arbete även
slogkrökning var under hans stånd
även gödselkrökning och härvning
Till krökning med slaga anlätades drängen
och kusman, Det var kusman som häskat
var dog i 2-3 månader från gård till gård
var där bare en dräng på gården fick han
köra hästarna och en kusman torpare
eller dozlänare oearna, vid slogkrökning
fick i bland pigor vara med i bröst
på män, på större gårdar som $\frac{1}{2}$ mantal
var det alltid 4 i häsklaget, men på en
 $\frac{1}{4}$ och en $\frac{1}{8}$ var de alltid bara två hunden
själva och en legokarl

Tjänstefolket städslades till platsen
för ett år från 1 nov. till 24 okt, från
den 24 okt till 1 nov var den så kallade prä-
veckan, De som skulle vara för som-

3)

ACC. N:R M. 14242:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

- muren från 24 april till 24 okt.
 Arbetsstilen var från 6 på morgnen till 9-9
 på kvällen hos en del giviga ändock
 längre. Det blev ingen tid till eget arbete
 på större gårdarna, men på smågårdarna
 var husbönder och tjänstefolk mera
 som kamrater och som en familj.
 Husbönder och tjänstefolk åt vid samma
 bord, på smågårdarna i bland i samma
 rum, på de större gårdarna var dräng-
 stuga eller drängkammare och pöjrum
 där bonden och hans familj hade
 kallades folkstuga eller folkarna
 På mesta ställen var det bäst på de små
 gårdarna för där var ej så jäktigt. Där
 hörde att tjänstefolket stannade till
 de själva skulle rätta bo, och då fick
 de en rybbadad säng som givarnes

4)
ACC. N:R M. 14242:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

alt tillbehör medross söcken fält lakar
örngott knuddar.

Då det var kalas hos storbunden fick drängen
soga mest hästskjuts och gossa dem och göra
diska, men på små gärdar då drängen
gäst sitt, klädd han om sig och var
med på kalaset.

Allt tjänstefolk hade frittdagen efter
midsommar för det kallades för stöd-
-seldag då färste sig sig för kommande
höst, antingen tog de ställa omriga på
samma gård och den dagen tog bonden
och drängen fritt för ranssprit och litet
fest, annars gick den till en annan
bonde, stödrelsen var från 2-5 kr.
utöver lönen, Den som var osjälzig i febr
på arbetet mer än nödigt var stannade
ej tjänstefolk länge, men ofta om det var bra

Tjänstefolket kom ofta från kossare och
torpare och småbönder, var det en bra
pojke eller flicka, och det var ungdom på
gårdarna hände ofta att det blev parti
mellan gårdens ungdom och tjänare, det
var ej alltid att det gillades av husbonde-
folket i början men blev alltid bra sedan
för tjänstefolket var bra arbetsfolk och
ofta skötsamma. Tjänarna tilltalade
alltid husfar med titel till exempel om han
var kyrkovård armars med namnet, och frun
med matmor. Det var en vanhet för
tjänare om han gick från platsen före
tiden, och litade för bonden om de ej fick
mat nog och plågsam arbetstid